

Ad 3. Pragmatika B – *Speech Acts* Teorie mluvních aktů – aplikace

- 1) Individuální použití k explikaci určitých jevů, které jiné teorie řeší jinak – příklad sloves „kontroly“ (Comrie, B. Reflections on subject and object control. *Journal of Semantics*, 1985, 4, 47–65)
- 2) Obecná integrace teorie mluvních aktů do určitých „subdisciplín“ – příklad *morfopragmatiky* (Dressler, W. U. – Merlini Barbaresi, L. *Morphopragmatics. Diminutives and Intensifiers in Italian, German, and Other Languages*. Berlin: Mouton de Gruyter, 1994)

Ad 1) Syntaktické konstrukce s infinitivní větou:

- (1) Arthur persuaded Beryl to leave
- (2) Arthur promised Beryl to leave
- (3) Pietro ha ordinato a Maria di partire
- (4) Pietro ha promesso a Maria di partire
- (5) María le prometió a Pedro regresar pronto
- (6) María le ordenó a Pedro regresar pronto
- (7) Pierre a ordonné a Marie de partir
- (8) Pierre a promis a Marie de partir
- (9) The kindergarten teacher asked little Colin to leave the room
- (10) Little Colin asked the kindergarten teacher to leave the room.

- Řešení syntaktická (Minimal Distance Principle, Rosenbaum 1967, Chomsky 1981,)
- Řešení sémantická (zejména Jackendoff – nejnověji shrnuto v kap. 12 *The semantic basis of control in English*, in Jackendoff – Culicover, *Simpler Syntax*, Oxford 2005)
- Řešení pragmatická / pragmaticko-sémantická / pragmaticko-syntaktická apod. (nejspíš asi Comrie 1985)

Ad 2) Základy morfopragmatiky

Dressler, W. U. – Merlini Barbaresi, L. *Morphopragmatics. Diminutives and Intensifiers in Italian, German, and Other Languages*. Berlin: Mouton de Gruyter, 1994

1) Morfopragmatika – subdisciplína, která se napříště bude „morfopragmatickými postupy“, které různé jazyky využívají (např. morfologická realizaci nějakých zdvořilostních strategií, deminutiva a augmentativa, intenzifikace apod.).

2) Teorie mluvních aktů jako základní rámec pro analýzu těchto morfopragmatických postupů, zejména *deminutiv*:

„Searle’s classification of speech acts (...) still provides an insightful frame of reference, on which we will especially rely in characterizing the modification of speech acts via diminutives.“ (s. 26)

3) Deminutiva – předpoklad *morfosémantického významu* „MALÝ“ + *morfopragmatického významu* „NON-SERIOUS“ (viz četba s. 144-147):

„First of all we assume that the general morphopragmatic meaning of DIM is [non-serious]. A [non-serious]-feature added is, among other things, a strategy for lowering one’s responsibility towards the speech act being performed, or, more specifically, for lowering one’s commitment to its illocutionary force.“ (s. 144)

4) Analýza pragmatiky deminutiv na základě tří „cross-classifying“ kritérií – a) komunikační situace (identita, role mluvčích/adresátů), b) typ mluvního aktu, c) regulační faktory (hravost, ironie, empatie, atd.).

5) Skvělé shrnutí těchto analýz František Neuwirth v diplomové práci *Alterace: deminutiva a augmentativa současné italštiny*, Praha, FF UK 2009.

A. PRAGMATICKÉ VYUŽITÍ DEMINUTIV (Dressler & Merlini Barbaresi, 1994, s.170-414)

MLUVNÍ SITUACE	PŘÍKLAD	PRAGMATICKÁ ROLE DEMINUTIVA V PŘÍKLADU
orientovaná na dítě (<i>diminutivum puerile</i>)	<i>Mamma ho tanto male alla test-ina.</i>	„a six-year-old child, complaining to her mother wanted to arouse compassion and at least attention“ (s.186-187) ⁷²
orientovaná na domácí zvíře	<i>Sei un mascalzon-c-ello!</i> (řečeno kočce)	„Pets are treated like small children and therefore can also be addressed like small children. This use of diminutives, then, represents a metaphorical extension of <i>diminutivum puerile</i> .“ (s.192-193)
orientovaná na milence ⁷³	<i>Ciao, mic-etta, brutta porch-etta viziosa!</i> <i>Mandrill-etto mio!</i>	„This is another specific speech situation which also seems to have a metaphorical relation with the child world.“ (s.193)
MLUVNÍ AKT	PŘÍKLAD	PRAGMATICKÁ ROLE DEMINUTIVA V PŘÍKLADU
žádost	<i>Copiami una pagin-etta del testo sul computer, per favore!</i>	„diminutives contribute towards mitigating the imposition on the addressee. Viewed from a politeness perspective, this mitigation coincides with [...] minimizing addressee's costs.“ (s.252)
	<i>Potrei chiederti un ultim-issimo piacer-ino?</i>	„avoiding [...] conflictual perlocutionary sequels such as offending the addressee or getting him/her angry with the speaker.“ (s.256 ⁷⁴) „S [speaker] fears that H [hearer] may get angry over the repetition of identical requests.“ (s.257)
žádost-rada	<i>Perchè magari non aspetti un 'or-etta prima di chiamarlo ?</i>	„diminutives downgrade the illocutionary strength of advice“ (s.262)
hodnocení	<i>Io facevo un ragionamento un po' divers-ino.</i> (studentka ke své profesorce)	„downgrading the determinacy of the propositional content“ (s.264)
omluva	<i>Eh, c'è una bella salt-ina.</i>	„a mitigating effect of negative evaluations“ (s.266)
poděkování	<i>Seni, scusami per quelle sciocchez-ine che ti ho detto, non te pensavo.</i> <i>Grazie per il tuo delizioso regal-ino!</i>	„diminution of propositional content, downgrading of speaker's commitment, understatement“ (s.288) ⁷⁵ „used to upgrade the expression of inner state, through an emotional attitude (e.g. endearment) towards the present and/or the giver“ (s.289)

⁷² Totéž dítě později formulovalo tuto žádost: *Mamma, posso avere un bib-otto / biber-on-c-ino, stasera?* (s.187). Snaha dítěte matku empaticky naladit byla tedy zřejmě součástí promyšlenější strategie.

⁷³ srov. La Stampa, 24/4/2005: „Mi sono preso in giro da solo dedicando un pezzo del capitolo a quegli innamorati che essendo completamente rincitriniti si chiamano con i diminutivi "amorinò" "cipollinà" e finiscono per parlare normalmente anche con i diminutivi. In un dialogo, lei domanda "Amorino, ho un pò freddino, chiudi la finestrina?". Lui risponde: "È già chiusinà"“

⁷⁴ Autoři citují z BAZZANELLA, Carla & CAFFI, Claudia & SBISA, Marina. *Scalar dimensions of illocutionary force* [Paper presented at the 1990 International Pragmatic Conference, Barcelona]

⁷⁵ Snaha mluvčího vyhnout se konfliktním perlokučním následkům („conflictual perlocutionary sequels“) se může ukázat jako špatná strategie vedoucí k této reakci: *Chiamale sciocchez-ine, mi hai veramente offeso!*. „The negative reaction is precisely triggered by the first speaker's downgraded commitment and by the risk of being understood as failing to make a serious attempt to achieve the perlocutionary goal.“ (s.289)

stížnost a nářek	<i>Guarda che pasticce-etti che ha fatto il cane, qui!</i>	„downgrading affects propositional content, speaker’s commitment, and possibly obligation imposed on the addressee (of consoling, commiserating, of expressing surprise)” (s.292)
slib	<i>Ti prometto un aiut-ino ma per domani.</i>	„the commitment is downgraded through diminution of propositional content and deferring of time, the speaker displays reluctance to undertake an obligation” (s.295)
dotaz („erotetic“)	<i>E i sold-ini che ti ho regalato, come li hai spesi?</i> (teta ke své dospívající neteři)	„the diminutive operates downgrading of speaker’s entitlement to ask and of addressee’s obligation to answer. The diminutive might also count as an attempt to avoid or mitigate conflictual perlocutionary sequels, for example, if the aunt thinks that the addressee will feel embarrassed to answer.” (s.312)
REGULAČNÍ FAKTOR ⁶	PŘÍKLAD	PRAGMATICKÁ ROLE DEMINUTIVA V PŘÍKLADU
hravost	<i>Chi lava i piatt-ini oggi? Chi vuota il secchi-el-lo della spazzatura?</i> (řečeno v rodinném kruhu)	„playfulness is [...] the salient feature” (s.199)
emoce	<i>Che regalino delizioso! Che gioia!</i>	„the emotion of joy triggers a higher degree of strength in the act of thanking” (s.206)
sympatie a empatie	<i>Mangi come un matal-ino.</i>	„The infringement is seen as a non-serious one and accordingly the reproach is made to sound non-serious. Empathy is a viable and efficient approach to attenuation.” (s.211)
neformálnost, důvěrný nebo intimní vztah	<i>Ma sì, mi porti una birra-etta!</i>	„can be uttered only if a component of the speech situation is familiar to the speaker” (s.215)
eufemismus a understatement (<i>diminutivum modestum</i>)	<i>Avresti tempo di dare un’occhiat-ina al mio articolo?</i>	„the speaker is being truly modest, if he actually reduces his desire to obtain inspection of his article by the interlocutor. The diminutive [...] is a transparent rendering of the downgraded strength of the speaker’s attempt to obtain the perlocutionary goal, of his commitment, of propositional content, and a corresponding attempt to downgrade negative perlocutionary sequels” (s.332)
ironie a sarkasmus (<i>diminutivum ironicum, diminutivum acerbum</i>)	<i>repubblich-ette: rimpasti-ino governativo; Parma, capital-ina di Maria Lugia</i> <i>Perchè non ti scavi una bella cavern-etta e non vai a fare l’ermita?</i>	„An ironic effect may also be obtained, if diminutive suffixes are attached to abstract concepts that from the point of view of semantics, resist diminutivization” (s.343 ⁷) „it is the feature [non-serious] of the diminutive which is exploited to ridicule or debase the object of victim of sarcasm” (s.361)

⁷⁶ „usually favoring” (s.395), tj. faktory ovlivňující možnost použití alterátů (obykle příznivě)

⁷⁷ autoři citují z Z.Klimaszewska: *Diminutive [u]nd augmentative Ausdrucksmöglichkeiten des Niederländischen, Deutschen und Polnischen*